

- technologies as a means of formation of research competencies of senior pupils in profile education of chemistry]: avtoref. dys...kand. ped. nauk: 13.00.10 – Kryvyi Rih, 2017. –24 s. [in Ukrainian]
6. Ya doslidzhuu svit: pidruch. intehrovanooho kursu dlia 1 kl. zakladiv zahalnoi serednoi osvity (u 2-kh chastynakh). Chastyna 1. / T. V. Vorontsova, V. S. Ponomarenko, O. L. Khomych, I. V. Harbuziuk, N. V. Andruk, K. S. Vasylenko. – K.: Vydavnytstvo “Alaton”, 2018. – 128 s. [in Ukrainian]
 7. Azuelo, A. G., Sariana, L. G., & Manual, A. (2015). Science Teachers’ Teaching Competencies and Their Training Experience in Classroom Pedagogical Approaches. *Liceo Journal of Higher Education Research*, 11(1)., doi: 10.7828/ljher.v11i1.886
 8. Bilyk V., Sheremet I. (2018). A New View of the Nature of Reality and the Teaching Higher-Level Cognitive Strategies. *Philosophy and Cosmology*, 22, 92-110.
 9. Granados Sanchez, Jesús & Pamies, Jordi & Romero, Asunción & Villanueva, Maria. (2015). The Introduction of a Competence-based Curriculum in Spain: from the Primary School to the Training of Teachers. *E-Pedagogium*. 2. pp. 62-74
 10. Matviienko, O. (2018). Pedagogical communication in conditions of forming new Ukrainian school. *Science and education: trends and prospects : Collection of scientific articles*. United States of America: Aspekt Publishing of Budget Printing Center, Taunton, 2018. P. 316-321.
 11. Sheremet I., Vasylenko K. (2018) The model of training of the future teachers for prevention of pupils’ vision disorders // *Social and Economic Aspects of Education in Modern Society*. – Vol.2 – P. 29-35.
 12. Udompong, L., Traiwicitchun, D. & Wongwanich, S. (2014). Causal model of research competency via scientific literacy of teacher and student. *Procedia-Social and Behavioral Science*, 116, 1581-1586.

Одержано статтю: 17.07.2019

Прийнято до друку: 31.07.2019

УДК 37.012.372.854

DOI: 10.15330/esu.16.62-70

Наталя Дмитренко,

кандидат педагогічних наук, доцент,
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського
(м. Вінниця, Україна)

Natalia Dmitrenko,

Candidate of pedagogical sciences (PhD),
Associate Professor, Vinnytsia Mykhailo
Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Vinnytsia,
Ukraine)

nataliadmitrenko0302@gmail.com

УРАХУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО СТИЛЮ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОГО АНГЛОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ В УМОВАХ АВТОНОМНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТА

CONSIDERING OF INDIVIDUAL LEARNING STYLE OF PROFESSIONALLY ORIENTED ENGLISH COMMUNICATION IN THE CONDITIONS OF STUDENT’S AUTONOMOUS LEARNING

Стаття присвячена проблемі врахування індивідуального навчального стилю студента у процесі вивчення іноземної мови в умовах автономного навчання. У статті подано дефінітивний аналіз терміну “начальний стиль” і з’ясовано, що навчальні стилі формуються з трьох груп факторів, які впливають на інтелектуальні і психологічні процеси засвоєння іноземної мови: канали сприйняття; психологічні типи; стилі мислення. Кожна група факторів складається з низки когнітивних стилів, які взяті за основу класифікації різних дослідників. У статті описані види навчальної діяльності, які притаманні різним навчальним стилям. Доведено, що запропонована класифікація за трьома групами факторів є оптимальною для подальшого розвитку автономного навчання

професійно орієнтованого англомовного спілкування студентів. У статті розглянуто взаємопов'язані аспекти навчальних стилів, а також запропоновано алгоритм організації навчальної діяльності з урахуванням індивідуальних навчальних стилів студентів.

Ключові слова: індивідуальний навчальний стиль, когнітивний стиль, канал сприймання, психологічний тип, стиль мислення, автономне навчання

The article is devoted to the problem of considering the student's individual learning styles in the process of foreign language learning in the autonomous learning environment. The article provides a definitive analysis of the term "learning style". It is cleared up that learning styles are composed of three groups of factors that influence the intellectual and psychological processes of the foreign language learning: channels of perception; psychological types; styles of thinking. Each group of factors consists of a series of cognitive styles that are based on the classifications of different researchers. The channels of perception include: visual, auditory and tactile (kinesthetic and mechanical). The bases of psychological types are various combinations of the following types: introverted and extroverted, random and sequential, concrete and intuitive, perceptive and evaluative. Styles of thinking or cognitive educational styles include such binary properties as field-dependent and field-independent, impulsive and reflective, global and particular, synthesizing and analytic, sharpeners and levelers, deductive and inductive, metaphoric and literal and others. It has been discovered that all types of thinking styles can be combined into a common two-way concept, which is divided into two groups: holistic and analytic. The article describes the types of educational activities that are inherent in different educational styles. It is proved that the proposed classification of three groups of factors is optimal for the further development of autonomous learning of professionally oriented English-speaking communication of students. In the article the interrelated aspects of educational styles are observed, as well as the algorithm of organization of educational activities of students with different individual educational styles is considered.

Key words: individual learning style, cognitive style, channel of perception, psychological type; style of thinking, autonomous learning

Постановка проблеми. Основною формою прояву автономності студента в індивідуалізованому навчальному процесі є володіння навчальними стратегіями, вибір яких залежить для кожного студента від його індивідуальних уподобань, в способах переробки навчальної інформації, які отримала визначення як індивідуальні навчальні стилі. В сучасних психолого-педагогічних дослідженнях, простежується думка, що кожен студент повинен мати уявлення про свій власний навчальний стиль, що є важливою передумовою для успішного навчання і подальшої самоосвіти протягом життя.

Аналіз публікацій з проблеми дослідження. Аналіз науково-методичної літератури засвідчив, що розробці різних аспектів питання врахування індивідуального навчального стилю студента у процесі вивчення іноземної мови приділяється значна увага, а саме: сформульовані психологічні характеристики студента як суб'єкта освіти (Б.Г. Ананьєв, А.В. Брушлинський, С.Г. Вершловський, С.Л. Рубінштейн); висунута ідея постійного розвитку суб'єкта за допомогою відносин з іншими особистостями (Л.І. Анциферова, К. Роджерс); виявлені особливості навчання іноземної мови дорослих, в тому числі студентів, які володіють низкою певних параметрів, які в одному випадку є бар'єром, а в іншому – допоміжним резервом і потенціалом у вивченні іноземної мови (М.К. Кабарда, Г.О. Китайгородська, С.Ю. Ніколаєва).

Виокремлення невирішених раніше аспектів загальної проблеми. Подальшого вирішення потребують питання визначення сутності і основних

характеристик індивідуального навчального стилю студента в умовах автономного навчання професійного орієнтованого англomовного спілкування.

Постановка завдання. Метою статті є проведення дефінітивного аналізу поняття “індивідуальний навчальний стиль” і розробка класифікації індивідуальних навчальних стилів і видів навчальної діяльності за трьома групами факторів, які впливають на інтелектуальні і психологічні процеси засвоєння іноземної мови.

Виклад основного матеріалу. Для позначення індивідуальних відмінностей в пізнавальній діяльності студентів в умовах шкільного або професійного навчання було введено поняття “начального стилю” [5, с. 326].

Серед визначень “навчальних стилів” виділимо наступні:

- стилі поведінки, в яких об’єднуються разом пізнання і особистість (І. Орлі-Луї) [3, с. 244];
- способи поведінки, які найчастіше залишаються постійними, у більшості випадків, при вирішенні певних і повторювальних навчальних завдань (У. Рампільон) [14, с. 127];
- біологічний і розвинений набір характеристик, які роблять один і той самий метод навчання чудовим для одних студентів і жахливим для інших (Р. Данн і Ш. Гріггс) [7, с. 8];
- поєднання характеристик когнітивного, афективного і психологічного факторів, яке виконує функцію взаємопов’язаних, постійних індикаторів про те, як учень сприймає, взаємодіє і реагує на навчальне середовище (Дж. Кіф) [15, с. 1789];
- індивідуально-своєрідні способи засвоєння інформації в навчальній діяльності (у широкому розуміння – властиві студенту (учню) стійкі способи взаємодії з освітнім середовищем) (М.О. Холодна) [5, с. 326];
- система індивідуально-своєрідних способів і прийомів вирішення завдань, що визначаються комплексом природних особливостей людини (Є. О. Климов) [1, с. 52].

Отже, навчальний стиль, в першу чергу, характеризує типовий для даного індивідууму (учня, студента, дорослого) підхід до процесу свого навчання [5, с. 326].

Порівнюючи поняття “навчальний стиль” і “когнітивний стиль” слід зазначити, що ми поділяємо думку науковців Л. Каррі [8], В. Джеймса і Д. Гарднера [10], Р. Данн, К. Данн і Дж. Прайса [9], що концепція навчального стилю є ширшою за когнітивний стиль і включає його у свою структуру [15, с. 1790].

Індивідуальний навчальний стиль можна визначити як систему доцільних способів переробки навчальної інформації, які обумовлені комплексом природних особливостей суб’єкта навчання при його взаємодії з визначеною навчальною ситуацією у процесі вирішення певних повторювальних навчально-пізнавальних завдань [4, с. 126]. Визначення індивідуального начального стилю впливає на розуміння процедури вивчення матеріалу і того, які прийоми оволодіння мовним матеріалом є ефективними та які вправи для його засвоєння є корисними.

Згідно з Р. Оксфорд (1995), стилі навчання мають шість взаємопов’язаних аспектів:

1. Когнітивний аспект включає в себе моделі психічного функціонування, яким надають перевагу або до яких призвичаїлися студенти (зазвичай їх називають когнітивними стилями).
2. Виконавчий аспект – це вимір, у якому студенти шукають порядок і організацію в управлінні навчальними процесами.

3. Афективний аспект складається з установок, переконань і цінностей, які впливають на те, на чому найбільше зосереджують увагу студенти.
4. Соціальний аспект пов'язаний з ступенем взаємодії з іншими людьми під час навчання.
5. Фізіологічний елемент включає в себе щонайменше частково анатомічно сформовані сенсорні та перцептивні тенденції сприйняття студентів.
6. Поведінковий аспект стосується тенденцій студентів до активного пошуку ситуацій, сумісних із власними перевагами навчання [7, с. 8].

Науковець Б. Лівер розробляючи методики індивідуалізованого навчання іноземної мови з урахуванням впливу когнітивних стилів на процес її засвоєння дослідила [2, с. 10], що навчальні стилі формуються з трьох груп факторів, які впливають на інтелектуальні і психологічні процеси засвоєння іноземної мови:

- канали сприйняття;
- психологічні типи (психотипи);
- стилі мислення.

Кожна група факторів складається з низки когнітивних стилів, які взяті за основу класифікацій різних дослідників. Розглянемо кожну із зазначених груп факторів.

До каналів сприйняття відносять: зоровий, слуховий і моторний. Деякі науковці називають ці види когнітивних стилів підтипами пам'яті [2, с. 11]. Візуали можуть бути іконістами (сприймати інформацію за допомогою образу) і вербалістами (сприймати за допомогою слова). Слуховий канал може бути аудіальним (що сприймає шляхом слухання) і мовленнєвим (що сприймає шляхом говоріння). Моторний канал також має два варіанти – кінестетичний, що пов'язаний з великою м'язовою групою, тобто, з рухом в цілому, і механічний, що пов'язаний з мілкими м'язами, наприклад, письмом.

Згідно з дослідженнями, студенти запам'ятовують 20 % інформації задіюючи лише слуховий канал сприйняття, 30 % інформації – застосовуючи зоровий канал, 50 % – у поєднанні слухового і зорового каналів, і 90 % інформації засвоюється, якщо задіяні всі три канали сприйняття: зоровий, слуховий і моторний [4, с. 127].

Характерні види навчальної діяльності для кожного навчального стилю за каналом сприйняття представлені у таблиці 1.

Таблиця 1.

Вид навчальної діяльності за типом сприймання

Канал сприйняття	Вид навчальної діяльності
Візуали	Читання; письмо; фільми; письмові завдання; диктанти; робота з дошкою; робота з картинками і малюнками; застосування схем, таблиць, діаграм; завдання з використанням газет, книг і журналів; презентації Power Point
Аудіали	Рольові ігри; обговорення; дискусії; аудіозаписи; відеофільми; усні завдання; прослуховування розповідей; пісні; проблемні завдання в малих групах; читання уголос
Кінестетики	Рольові ігри; настільні ігри; змагання; музика; ігри; фізичні вправи; робота в групах зі змінним складом; вирішення завдань з використанням матеріальних предметів; проведення експериментів; метод TPR (Total Physical Response)

В основу *психологічних типів* закладено класифікацію Юнга, Майерса і Бриггса, Кірсі і Бейтса [11; 13; 12] і представляють собою різні комбінації таких типів, як: інтроверти і екстраверти, довільні і послідовні, конкретні і абстрактні, сприймаючі і оцінюючі (розсудливі).

Існують чотири типи індивідуальних переваг: любителі заучувати, спостерігачі, мислителі і експериментатори. Одні студенти люблять спостерігати і робити вправи (відчувають схильність до статичних етапах пізнання і “пасивним” стратегіям), інші – міркувати і експериментувати (динамічні етапи і активні стратегії).

На основі перерахованих вище психічних типів, У. Віллінгом (1987) було виявлено чотири типи навчальних стилів вивчення іноземної мови: конформісти, конвергенти, конкретні і комунікативні студенти [6, с. 28].

Конвергенти схильні до аналізу, виділенню складових лінгвістичного явища, розгляду їх у взаємодії і взаємозалежності. Вони не люблять працювати в групі, незалежні, довіряють тільки своїм судженням, часто переконані в правильності своїх висновків. На мову вони дивляться як на навчальний об’єкт, перевагу надають процесу вивчення мови над її опануванням. Цінують ефективність в організації заняття. Намагаються виглядати емоційно відстороненими, холодними і прагматичними.

Прекрасно справляються з самоосвітою, ефективно працюють в ресурсних центрах, так як там затребуване їх вміння планувати свою діяльність.

Конформісти майже повністю їм протилежні. Те, що їх об’єднує з попередньою групою, це прагнення бути авторитетними, і не дуже покладаються на власні судження. Ідеальними навчальними умовами для себе вважають некомунікативні заняття. Вони виконують те, що їм сказано робити, люблять мати інструкцію і точно її дотримуватися. Серед них популярні структурні вправи, підручники, побудовані на таких вправах. Часто їх знання організовані візуально, вербально – значно рідше. Емоційно вони практично не залучені до процесу навчання.

Конкретні студенти мають деякі спільні риси з конформістами. Вони, також як і попередня група, надають перевагу наданій їм ззовні організації процесу навчання і авторитарному вчителю. На відміну від конформістів, конкретні студенти не прагнуть замкнутися в індивідуальній діяльності, а цінують взаємодію, люблять входити до складу груп. Вони вважають за краще спиратися на досвід, бачать інтерес у навчанні мови як засобу спілкування. Їх улюблені види навчальної діяльності – вправи на розвиток комунікативних умінь, всі види групової та парної роботи, а також ігри.

Комунікативні учні за типом мислення відносять до холістиків, орієнтовані на комунікативне оволодіння мовою, надають перевагу реальним позааудиторним ситуаціям для вивчення мови. Вони готові експериментувати, ризикують використовувати мову навіть тоді, коли не впевнені в правильності використовуваних конструкцій або одиниць. Для них важливо продемонструвати свою соціальну незалежність, тому вони не люблять підтримки з боку вчителя у вирішенні комунікативних завдань. Їх не цікавить аналітичний підхід до мови. Головне, на їхню думку, оволодіти комунікативними вміннями, що дозволяє їм спілкуватися з носіями мови.

Статистика показує, що приблизно 10 % студентів відноситься до конвергентів, 30 % – це конформісти, 10 % – конкретні студенти, 40 % –

комунікативні студенти, а 10% не потрапляють в жодну групу по причині неможливості чіткої їх класифікації [6, с. 28].

Є студенти, які не вписуються в жодну з груп, і ті, які переміщуються між когнітивними стилями, змінюють їх залежно від конкретної навчальної задачі, що стоїть перед ними. Тому, для психологічної характеристики студента потрібно знати не тільки до якої групи він відноситься, а й наскільки він стабільний, або, навпаки, гнучкий в навчанні. Гнучкість психічних реакцій дуже важлива для навчання. Студент є більш успішним при наявності такої гнучкості. Зі свого боку, вивчення іноземної мови сприяє її розвитку, оскільки тренує студентів у використанні різних пізнавальних стратегій.

Стилі мислення або когнітивні навчальні стилі, включають такі бінарні властивості, як полезалежність і полenezалежність, імпульсивність і рефлексивність, абстрактність і конкретність, довільність і послідовність, ціліснонаправленість і деталенаправленість, аналіз і синтез, порівняння і посилення, індуктивність і дедуктивність, правопівкульність і лівопівкульність та інші.

На думку дослідників [6, с. 26], всі види стилів мислення можуть бути об'єднані загальним двостороннім поняттям, яке поділяється на дві групи: холістичну і аналітичну (синоптичну і ектеничну (за Б.Лівер)) [2, с. 12]. Перша холістична чи синоптична група складається з таких проявів стилів мислення, як от: імпульсивність, конкретність, довільність, цілісність, синтез, управління, індуктивність, правопівкульність, полenezалежність. Друга аналітична або ектенична група включає: рефлексивність, абстракцію, послідовність, деталенаправленість, аналіз, посилювання, дедуктивність, лівопівкульність, полезалежність [2, с. 11].

Основна відмінність в процедурних пізнавальних уподобаннях проходить між людьми аналітичного і холістичного складу. “Аналітики” при вирішенні проблеми люблять розчленовувати її на складові, розглядати їх по черзі. Вони люблять розбиратися в структурі явища, добре узагальнюють і вдаються до абстракцій, вміють відділити суттєве від несуттєвого. Вони успішно опановують іноземні мови, але часто не вміють ефективно спілкуватися з іншими людьми, взаємодіяти в групі.

“Холістики” або глобалісти, вважають за краще розглядати проблему в цілому, вони досить залежні в своїй думці від зовнішніх чинників, наприклад, від думки інших людей. Вони прагнуть залишатися ближче до контексту, цінують приклад, а не абстрактний виклад. “Аналітики” мислять переважно абстрактно, а “холістики” – конкретно.

Обидві групи по-різному сприймають і зберігають інформацію. Люди мислять або образами, або вербально, тобто, існує два основних способи репрезентації інформації: вербальний і візуальний.

“Аналітики” частіше відчувають потребу організувати матеріал словесно, сформулювати правило, хоча вони досить гнучкі і здатні представити продукт своєї аналітичної роботи як в термінах (вербально), так і образно (візуально).

“Холістики” люблять представляти явище в його цілісності. Тому вони обробляють матеріал цілком, але в двох можливих видах: образно або вербально. У другому випадку вони прагнуть запам'ятати великі блоки матеріалу (наприклад, текст) і використовувати його в такому вигляді, в якому вони його запам'ятали. Незважаючи на те, що існують візуальні абстрактні уявлення і вербальні конкретні, візуальне сприйняття і зберігання інформації природніше поєднується з конкретним мисленням, а абстрактне – з вербальним (таблиця 2).

Навчальні види діяльності для аналітиків і холістиків

Стиль мислення	Вид навчальної діяльності
Холістик (Синоптик)	Створення схем і когнітивних карт; твори; читання довгих текстів для загального розуміння змісту; вивчення граматики в контексті; самостійне формулювання правил; мозковий штурм
Аналітик (Ектентик)	Грамотичні вправи; пошук специфічної інформації в усних і письмових текстах; детальне читання коротких текстів; читання з метою виявлення помилок

Розглянуті навчальні стилі, не вичерпують усього багатоманіття індивідуальних підходів у вивченні іноземної мови. Вважаємо, що запропонована класифікація за трьома групами факторів (канали сприйняття; психотипи; стилі мислення) є оптимальною для подальшого розвитку автономного навчання професійно орієнтованого англомовного спілкування майбутніх учителів математиків.

Для того щоб всі студенти у процесі автономного навчання професійно орієнтованого англомовного спілкування почували себе успішними, Б. Лівер пропонує використовувати певний алгоритм організації навчальної діяльності.

1. Визначити індивідуальний навчальний стиль кожного студента.
2. Визначити яких стилів у групі більше.
3. З'ясувати, хто не відповідає навчальному стилю більшості.
4. Визначити навчальний стиль викладача.
5. Визначити орієнтацію навчальних матеріалів.
6. Створити умови для актуалізації індивідуального навчального стилю студента і визначити методи, способи і прийоми залучення всіх студентів групи залежно від його індивідуального навчального стилю у автономне навчання професійно орієнтованого англомовного спілкування шляхом: адаптації завдань, творчого використання можливостей роботи в малих групах; створення можливостей вибору завдань; консультування студентів.
7. Розвивати базові механізми індивідуальної стильової поведінки і збагатити стильові характеристики поведінки.

Студенти по-різному сприймають і зберігають інформацію: абстрактно і конкретно, візуально і вербально, холістично і аналітично. Ці психічні особливості індивіда, є його індивідуальним навчальним стилем. Студенти з різними навчальними стилями віддають перевагу різним етапам навчального процесу, різним навчальним завданням. Важливо правильно відбирати педагогічні прийоми, які дозволять студенту бути більш гнучким у навчанні, дозволять розвивати його пізнавальні уміння.

Висновки. Отже, проблема виявлення і вдосконалення індивідуальних навчальних стилів відіграє важливу роль не тільки при організації навчальної діяльності студентів в процесі розвитку автономії як їх особистісної характеристики, а також для їх подальшої професійної діяльності, наприклад, для післядипломної і додаткової професійної освіти.

Література

1. Климов Е. А. Индивидуальный стиль деятельности в зависимости от типологических свойств нервной системы / Е.А. Климов. – Казань: Изд-во КГУ, 1969. – 278 с.

2. Ливер Бетти Лу. Методика индивидуализированного обучения иностранному языку с учетом влияния когнитивных стилей на процесс его усвоения: диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук: 13.00.02 / Ливер Б.Л. – Москва, 2000. – 192 с.
3. Орли-Луи И. Оценка стилей обучения с точки зрения контекста. Когнитивное обучение: современное состояние и перспективы. Сб.статей / И. Орли-Луи. – М. из-во “Институт психологии РАН”, 1997. – С. 241–446.
4. Торопчина С. В. Определение индивидуального стиля учения как необходимое условие формирования автономии специалистов-профессионалов / С. В.Торопчина. – Ползуновский альманах. – 2005, №4. – С. 125–128.
5. Холодная М.А. Когнитивные стили. О природе индивидуального ума / М. А. Холодная. – 2-е изд. СПб. : Питер, 2004. – 384 с.
6. Щепилова А. В. Теория и методика обучения французскому языку как второму иностранному / А. В. Щепилова. – М. : Гуманитар. изд. центр ВЛАДОС, 2005. – 245 с.
7. Cohen A. Styles and Strategies-Based Instruction: A Teachers’ Guide / A. Cohen, S. Weaver. – Minneapolis: Centre for Advanced Research on Language Acquisition, University of Minnesota. – 2006. – 177 p.
8. Curry L. An Organization of Learning Styles Theory and Constructs, ERIC document no. ED 235185, 1983. – 28 p.
9. Dunn R., Dunn K., Price G. E. Learning Styles Inventory. Lawrence. – KS: Price Systems, 1989. – 125 p.
10. James W. B., Gardner D. L. Learning styles: Implications for distance learning. New Directions for Adult and Continuing Education, 1995 (67), P. 19–31.
11. Jung C. G. Psychological Types. – Princeton, N.J: Princeton University Press, 1971. – 608 p.
12. Keirse D., Bates M.A. Versteh mich, Bitte. – Del Mar, CA: Prometheus Books, 1990. – 349 p.
13. Myers I. B. Gifts Differing: Understanding Personality Type. – Palo Alto, CA: Consulting Psychologists Press, 1993. – 382 p.
14. Rampillon U. Aufgabentypologie zum autonomen Lernen. – Ismaning: Max Heuber Verlag, 2000. – 136 p.
15. Zajakova Blanka. Learning styles in physics education: introduction of our research tools and designs. Procedia – Social and Behavioural Science. – 106 (2013). – P.1786–1795.

References

1. Klimov E. A. Individualnyiy stil deyatel'nosti v zavisimosti ot tipologicheskikh svoystv nervnoy sistemy / E.A. Klimov. – Kazan, 1969. – 278 s.
2. Liver Betti Lu. Metodika individualizirovannogo obucheniya inostrannomu yazyku s uchetom vliyaniya kognitivnykh stiley na protsess ego usvoeniya: dissertatsiya na soiskanie uchenoy stepeni kandidata pedagogicheskikh nauk: 13.00.02 Liver B.L. – Moskva, 2000. – 192 s.
3. Orli-Lui I. Otsenka stiley obucheniya s tochki zreniya konteksta. Kognitivnoe obuchenie: sovremennoe sostoyanie i perspektivy. Sb.statey / I. Orli-Lui M. – iz-vo “Institut psihologii RAN”, 1997. – S. 241–446.
4. Toropchina S. V. Opredelenie individualnogo stilya ucheniya kak neobhodimoe uslovie formirovaniya avtonomii spetsialistov-professionalov / S. V.Toropchina. – Polzunovskiy almanah. – 2005, № 4. – S. 125–128.
5. Holodnaya M.A. Kognitivnyie stili. O prirode individualnogo uma / M. A.Holodnaya. – 2-e izd. SPb. : Piter, 2004. – 384 s.
6. Schepilova A. V. Teoriya i metodika obucheniya frantsuzskomu yazyku kak vtoromu inostrannomu / A. V. Schepilova. – M. : Gumanitar. izd. tsentr VLADOS, 2005. – 245 s.
7. Cohen A. Styles and Strategies-Based Instruction: A Teachers’ Guide / A. Cohen, S. Weaver. – Minneapolis: Centre for Advanced Research on Language Acquisition, University of Minnesota. – 2006. – 177 p.
8. Curry L. An Organization of Learning Styles Theory and Constructs, ERIC document no. ED 235185, 1983. – 28 p.
9. Dunn R., Dunn K., Price G. E. Learning Styles Inventory. – Lawrence. KS: Price Systems, 1989. – 125 p.
10. James W. B., Gardner D. L. Learning styles: Implications for distance learning. New Directions for Adult and Continuing Education, 1995 (67), P. 19–31.
11. Jung C. G. Psychological Types. – Princeton, N.J: Princeton University Press, 1971.
12. Keirse D., Bates M.A. Versteh mich, Bitte. – Del Mar, CA: Prometheus Books, 1990. – 349 p.

13. Myers I. B. Gifts Differing: Understanding Personality Type. – Palo Alto, CA: Consulting Psychologists Press, 1993. – 382 p.
14. Rampillon U. Aufgabentypologie zum autonomen Lernen. – Ismaning: Max Heuber Verlag, 2000. – 136 p.
15. Zajakova Blanka. Learning styles in physics education: introduction of our research tools and designs. Procedia – Social and Behavioural Science. – 106 (2013). – P.1786–1795.

Одержано статтю: 05.06.2019

Прийнято до друку: 19.06.2019

УДК 373.3/5.015.31:[78:7]
DOI: 10.15330/esu.16.70-78

Руфіна Добровольська,

асистент, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (м. Вінниця, Україна)

Rufina Dobrovolska,

Assistant, Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Vinnytsya, Ukraine)
rufapost94@gmail.com

**РЕАЛІЗАЦІЯ ІНТЕГРАЦІЇ ЗМІСТУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ
УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО ОРГАНІЗАЦІЇ МУЗИЧНО-
ЕСТЕТИЧНОГО ПРОСТОРУ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ
ШЛЯХОМ ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ ЯК ПЕДАГОГІЧНОЇ
УМОВИ**

**IMPLEMENTATION OF INTEGRATION OF PROFESSIONAL TRAINING CONTENT
OF FUTURE MUSIC TEACHERS INTO THE ORGANIZATION OF MUSIC-
AESTHETIC SPACE OF GENERAL SECONDARY EDUCATIONAL INSTITUTIONS BY
INTRODUCING CROSS-CURRICULAR RELATIONS AS A PEDAGOGICAL
CONDITION**

На сучасному етапі реформування вищої педагогічної освіти, зміни, що відбуваються в суспільстві, пов'язані з інтеграцією України у світовий освітній простір, з комп'ютеризацією освіти. Це вимагає створення нових педагогічних умов і пошуку новітніх методик викладання, що забезпечать підготовку висококваліфікованих педагогів, вчителів музичного мистецтва. Для впровадження інтеграційного процесу в освітнє середовище потрібно дотримуватися таких дидактичних умов: спільної мети та завдань освітнього процесу; єдності спільних дидактичних принципів і методів навчання; уніфікованості системи понять; логічності засвоєння навчальної інформації. Головними завданнями інтеграції під час професійної підготовки майбутніх учителів музики до організації музично-естетичного простору закладів загальної середньої освіти є: оволодіти базовими педагогічними знаннями; набутти вміння поєднувати навчальний матеріал профільних дисциплін; сформувати вміння використовувати міжпредметні зв'язки.

Ключові слова: педагогічні умови, інтеграція освіти, міжпредметні зв'язки, майбутні учителі музичного мистецтва, музично-естетичний простір, інформаційно-комунікаційні технології.

At the present stage of the reform of higher pedagogical education, the changes taking place in society are connected with the integration of Ukraine into the world educational space, with the computerization of the education. This requires the creation of new pedagogical conditions and the search for the latest teaching methods, which will provide training of highly skilled teachers of the musical art. To implement the integration process in the educational environment, one must adhere to such didactic conditions as: the common goal and tasks of the